СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 101. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 1. мая 1923. — VOL. XXXI. — No. 101. — Jersey City, N. J., Tuesday, May 1, 1923. — THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ

НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО

У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

ВЕЛИКИЙ ПЕКАРСЬКИЙ СТРАЙК

НЮ ЙОРК, 29. квіт[illegible]тра в опівночі зачнеться страйк пекарень та цукроварень підприємства Ворда, яке наймає яких 5,000 робітників.

Страйком буде проводити „Бейкері енд Конфекшенері Воркерс Юніон". Причиною страйку, як кажуть юнійні урядники, є заява підприємства, розліплена по фабриках підприємства, що на будуче всі фабрики будуть вестися яко „отверта шапа", себто без признавання робітничої юнії.

Пекарське підприємство Ворда має пекарні не лишень в Ню Йорку, (тут вона має дві у властивім Ню Йорку, а одну в Бруклині) але й по других містах Америки, як Клівленд, Питсбург, Бостон, Болтимор, Провіденс, Шікаго, Нюарк, Сиракюз, Коламбас, Янгставн та Савт Бенд.

З МОРЯЦЬКОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 28. квітня. — Урядники товариства властителів кораблів кажуть, що зарядженій Промисловими Робітниками Світа моряцький страйк не має сили та що всі кораблі, з винятком одного, мимо страйку виїхали з порту в означенім часі. Одиноким кораблем, задержаним через страйк ,є належачий до Бурас Лайн корабель „Джордж Вашінгтон", котрий мав відплисти учора, а відпливе відай завтра.

Міський суд покарав на гривну в сумі 1 доляра страйкаря Ерика Сендерса за те, що він старався наклонити до страйку моряків з корабля, на котрому відїздив до Панамського Каналу секретар війни та кількох конгресменів.

АРЕШТ СТРАЙКАРЯ

НЮ ЙОРК, 29. квітня. — Поліція арештувала в Гобокен, Ню Джерзі, страйкаря, роздаючого, як каже поліція, підбурюючу літературу. Арештований, приведений на поліційну стацію, не схотів подати ні імени ні адреси.

ЗАПОВІДАЮТЬ БОРОТЬБУ ПРОТИ ГАРДИНГОВОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

ВАШІНГТОН, 28. квітня. — Сенатор Лодж дав до зрозуміння в листі, писанім до мезурського стейтового губернатора, що самий сенат буде домагатися від президента Гардинга застережень щодо приступлення Злучених Держав до межидержавного суду при Лізі Народів. Сенатор Лодж все таки не сказав про сю справу свого погляду.

Товариство для Межидержавного Права, перед котрим виступав секретар стейту з пропагандою за приступленнєм Америки до світового суду при Лізі Народів ,дебатувало довший час сю пропозицію, але остаточно резолюції за таким приступленнєм не ухвалило.

ГАРДИНГ ВІДПЕКУЄТЬСЯ БАНКИРСЬКОГО ВПЛИВУ

ВАШІНГТОН, 29. квітня. — В розмові з газетярами президент Гардинг заперечує з натиском поголоски, буцімто думку приступлення до межидержавного суду піддав йому якийсь банкир.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ БУТЛЕҐЕРСЬКО-ПОЛІТИКАНСЬКОЇ СПІЛКИ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 28. квітня. — Перед федеральним судом покінчився тут довгий процес проти спілки бутлеґерів з політичними провідниками, на основі котрої політичні провідники забезпечували бутлеґерів перед судовими переслідуваннями, а бутлеґери помагали політиканам при виборах.

Процес покінчився засудом 55 осіб, мужчин та жінок. Кари, визначені судом, сягають від 1 дня до півтора року вязниці та до 2,000 долярів гривни. Межи засудженими є: шериф, бувший заступник стейтового прокіратора та мировий суддя. Жінкам дано кару вязниці від 30 днів до 3 місяців кождій; було їх пять.

НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК В КОПАЛНІ

МІЯМІ, Флорида, 28. квітня. — В Кектас Майн, що лежить недалеко звідси, завалилася земля в копалні та відтяла відворот занятим там майнерам.

Покищо добуто одного робітника, котрий припускає, що обвалена земля придушила всіх других робітників на смерть.

СЕНЗАЦІЙНЕ РОЗШИРЕННЄ СЛІДСТВА ПРО ЗНУЩАННЄ НАД ВЯЗНИКАМИ

ТЕЛЕГЕСІ, Флорида, 28. квітня. — Спеціяльна комісія стейтової леґіслятури, розсліджуюча катуваннє вязників, постановила розширити друг свого слідства так, щоби розслідити теж закиди знущання, піднесені проти їх власного товариша, стейтового сенатора Неба. Мав він колись вживати в свойому підприємстві вязників, а опісля був він іменований інспектором вязниць, і в обох случаях мав відзначитися жорстокостю супроти вязнів.

З НОВОЇ НАГІНКИ УРЯДУ НА РАДИКАЛІВ

ПИТСБУРҐ, Па., 28. квітня. — Поліційні власти зробили в сій околиці нагінку на прихильників ріжних радикальних течій та арештували в самім повіті Алеґені 24 людий.

Всім арештованим, межи котрими є редактор місцевої соціялістичної ґазети, закидають переступленнє стейтового закона проти бунту. На них наложено запоруку в сумі від 1,000 до 50,000 долярів, якої вони в більшости случаїв ще зложити не могли. Дехто з арештованих мав ставати на процесі проти комуністів в Ст. Джосеф, Мишиґен.

БОЙКОТ ЦУКРУ

НЮ ЙОРК, 29. квітня. — Заступниця міського комішенера торговиць заповідає, що міський уряд заведе в короткім часі публичні відчити для господинь, щоби навчити їх, як ощаджувати цукор та заступати його другими виробами. Є се дальший крок боротьби мейора Гайлєна проти підношення цін на цукор.

ЗАСУДИЛИ ДУХОБОРА НА СМЕРТЬ

Суд присяжних в Саскатуні узнав духобора Петра Баґатова винним убійства. Суддя засудив його на смерть через повішеннє. Баґатов служив на фармі у духобора Кінакіна і забив його. Коли перечитали йому вирок, Баґатов не показав по собі найменшого зворушення. Суд присяжних радив три годині. Коли вищі власти не помилують його, Баґатов буде повішений у вязниці в Принс Алберт. дня 20. червня.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ БУДЕ У ВІННІПЕҐУ

Цеї осени прибуде до Канади бувший премієр Англії Ллойд Джордж. Запрошує його Федерація Світового Братерства на свою конвенцію, яка відбудеться в Торонто в місяці вересні цього року. При тій нагоді відвідає Ллойд Джордж Монтреал, Вінніпеґ, Калґари, Едмонтон і Венкувер. Має з ним бути його жена і донька. Хиба наступила-б політична кріза в Англії, що змінивби свої пляни зглядом приїзду до Канади.

СОНЦЕ І ПИВО

Вінніпеґська поліція арештувала місцевого готельника за те, ро продавав пиво, в якім було більш алькоголю як приписано законом. Готельник покликав на свідків двох професорів, котрі переконали суддю, що то не його вина, а вина сонця, що в пиві було забогато алькоголю. В готелю було пиво в пивниці. Колиж забрала його поліція, воно було виставлене на лучі сонця. через що скріпилася його сила. Суддя увільнив готельника.

МЕНОНІТИ ВИЇЗДЖАЮТЬ ДО МЕКСИКО

Сто сорок Менонітів виїхало цими днями до Сен Антоніо Шівавва, Мексико, щоби осістися там раз на все. В цій місцевости є вже поважна кольонія Менонітів зложена з чотирох тисячів людий.

РИБАЦЬКА ФЛЬОТА ЗАХОПЛЕНА БУРЕЮ

Серед рибацьких родин довкола Кейп Мей, в стейті Ню Джерзі, панує велике занепокоєннє через грізну бурю, котра шаліє довкола на Атлянтійськім Океані, де тепер находиться ціла фльота рибацьких лодок, занятих ловленнєм макарел. У фльоті є коло 200 лодок, з чого 125 обсаджені Американцями, а решта Італійцями.

ФАРМЕРИ НЕ ВДОВОЛЕНІ З ОЩАДЖУВАННЯ СВІТЛА

Населеннє фармерських частин стейтів, які для ощадження світла посувають з днем 29. квітня годинники о одну годину вперед, дуже невдоволені сими зарядженнєм і як попередних років, так і сього року стараються сьому зарядженню запобігти. Кажуть вони, що фармери й без посування годинника вперед встають рано та що посуненнє годинника лишень примусить їх вставати в ночі. В декотрих стейтах представники фармерів в стейтових леґіслятура старалися переперти закон проти такого посування, але представники міст в кождім случаю були побідниками.

Наслідком сеї суперечности в інтересах міського та сільського населення одні околиці придержуються часу приспішеного, другі сонішного. З сього виходить часто поважне замішаннє. Підносяться голоси за тим, щоби конґрес унормував сю справу одностайно для всіх Злучених Держав.

ВЕЛИКА ЧАСТЬ МАНІТОБИ ЗАЛЯТА ВОДОЮ

Весна сего року не конче принесла веселість мешканцям Манітоби. Через зиму впала тут величезна маса снігу і зима тревала дрібку за довго а тоді сніг зачав топитися з більшим поспіхом, чим хто сего бажав. Наслідок є сей, що нині велика часть Манітоби вкрита водами, що нагадують потоп, від якого наш батько Ной ратувався на своїм ковчегу. Виляла головно ріка Асінібойн, яка залляла низшу часть міста Брендону а також порядно переполохала Портедж ля Прейрі, переміняючи його у Венецію. Та клопіт мешканців міста є це дрібницею в порівнаню з недолею фармерів здовж сеї ріки. Богато з них є вповні відтяті від світа. Повінь загрожує також поважно столиці краю Вінніпеґови. де ріка майже виповнила свої береги і потрібно. щоби вода піднеслася ще пару стіп, аби мешканці міста були приневолені уживати лодок в цілях комунікації.

Поза Манітобою найболючійше відчув повінь Йорктон, Саск., який справді ріки не має, але на сю оказію дістав тимчасову ріку з фармів, яка розділила місто на дві части, залявши деякі місця на 8 стіп глубоко.

ХТО ВИНАЙОШВ ВОЄННІ ТЕНКИ

Англійські і взагалі союзні війска завдячують у великій мірі свою перемогу у світовій війні і повне покорення центральних держав винаходови нового рода воєнної збруї а це є так званих тенків, або повзунів. Є це, як звісно моторові вози, які місто коліс мають сталеві, заосмотрені у поперечні поріжки ленти, при помочи яких вони порушуються по землі, пересуваються через окопи, та вдрапуються на доволі стрімкі береги і перешкоди. Вози ці, заосмотрені у скорострілі і малі гармати та забезпечені перед ворожими стрільками сильним панцирем. стали дуже успішною збруєю союзних армій.

Тимчасом по спискам патентового бюра у Вашинґтоні показується, що чотири роки перед тим, заки Англійці збудували і вжили на фронті першого тенка, Австриєць призвищем Гунтер Бурштин одержав був під датою 28-го лютого 1912-го року німецький патент на „повзучий віз", який вповні відповідає вжитому аж у 1917-ім році англійському тенкови. У цім патенті виразно є підчеркнена вартість і значіннє повзуна як воєнної машини і докладно представлений спосіб його вживання. Заґадкою тому являється, чому німецьке правительство, яке само у 1912. році видало цей патент не використало того важного винаходу у світовій війні і позволило Англійцям заскочити себе тою так небезпечною і як досвід показав, успішною збруєю.

ПІДВИШКА ЗАПЛАТИ

Кондуктори та моторові трамваїв у Клівленді, Огайо, яких там є коло 27,000, дістали підвишку робітничої заплати в сумі 5 центів за годину. Підвишка обовязує від 1. мая. Робітники жадали 15 центів підвишки.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР ДЕРЕВА

В місточку Піксил, Н. Й., погорів в суботу величезний склад дерева. Шкода виносить понад 300,000 долярів. з чого лишень 80,000 було обезпечених.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР ЛІСІВ

Коло міста Кейп Мей, в стейті Ню Джерзі, знова горять ліси. Жертвою пожару впало понад 50 фармерських будинків, положених під Синіми Горами.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ БОЯТЬСЯ НЕДАЛЕКОГО ПЕРЕВОРОТУ Й УПАДКУ СВОЄЇ ВЛАДИ

ВАРШАВА, 29. квітня. — З Москви повідомляють, що большевицькі лідери попали в панічний переляк ізза близкої смерти голови большевицького „уряду", Миколи Леніна.

Комуністи бояться упадку своєї влади, особливо з уваги на те, що на провінції зростає невдоволеннє з московської влади.

Большевицький „уряд" у судорогах перестраху окружує цілою хмарою шпиґунів заграничні торговельні місії в Москві, так що властиво вони не можуть нічого робити.

Большевицький „уряд" знову признав більшу власть своєму поліційному органови „Чека" („чрезвичайці", комісії для поборювання „контрреволюції").

З Москви теж запевняють, що большевики відложили суд над православним патріярхом Тихоном ізза страху перед переворотом в Росії.

ІРЛЯНДСЬКІ ПОВСТАНЦІ ЩЕ НЕ СПОКІЙНІ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 29. квітня. — Ірляндські повстанці підложили динаміт під сиґналову вежу тутешньої північної зелізничої стації. Вибух ранив 17 осіб.

Повстанці острілювали також стаційну сторожу.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

БЕРЛІН, 29. квітня. — Німецькі робітники в Рурщині приготовляють на 1. мая с. р. велику робітничу маніфестацій, яка буде рівночасно демонстрацією проти французького наїзду.

Також в цілій Німеччині будуть маніфестації 1. мая. Лише в Баварії їх заборонено.

НІМЦІ ГОТОВІ НА ПОЛЬСЬКИЙ НАПАД

БЕРЛІН, 29. квітня. — Німецьке правительство обложило границю на Щлеську від Польщі великою масою війска. Привезено туди богато гармат, машинових крісів і тенків.

Се запоряджено наслідком польських приготовань до нападу на Німеччину дня 3. мая с. р.

1,846,293 НІМЦІВ ЗГИНУЛО У СВІТОВІЙ ВІЙНІ

БЕРЛІН, 29. квітня. — Після урядового звідомлення згинуло у світовій війні 1,846,293 жовнірів.

Згинувші оставили 533,000 вдів і біля 1,200,000 сиріт.

НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ РАДИТЬ НАД „ВОЄННИМ ВІДШКОДОВАННЄМ" АЛІЯНТАМ

БЕРЛІН, 29. квітня. — Німецький міністерський кабінет радить над предложеннєм аліянтам у справі воєнного відшкодовання.

Досі він не міг погодитись у сій справі, але сподіваються, що скоро рішиться на якусь відповідь аліянтам, бо се предложеннє має їм вручити в найблизших днях.

НІМЕЦЬКИЙ УГОЛЬ ДЛЯ АЛІЯНТІВ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 29. квітня. — Командант французької окупаційної армії в Рурщині ґенерал Деґут, видав запорядок, що весь засіб угля і коксу в Рурщині забирається для вжитку аліянтів.

БЕЗРОБІТТЄ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 29. квітня. — З причини окупації Рурщини і недостачі угля спинено в Німеччині богато фабрик.

Наслідком застою в промислі тепер в Німеччині 4 міліони безробітних, яких долею мусить журитись також німецьке правительство.

БОРОТЬБА МІЖ НІМЕЦЬКИМИ ФАШІСТАМИ І ККОМУНІСТАМИ

БЕРЛІН, 29. квітня. — З Мінхена, столиці Баварії, повідомляють, що там зачинається остра боротьба між німецькими фашістами під проводом Ґітлера і німецькими комуністами.

В останньому часі оба табори по ночах перестрілюються з револьверів.

Поліція стоїть по стороні фашістів.

Кажуть, що є змова на життє Ґітлера. За його голову змовники дають 30 міліонів марок.

ФРАНЦІЯ ПОСИЛАЄ ВІЙСКО ПРОТИ ТУРЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 29. квітня. — Французьке правительство повідомляє, що воно тепер висилає військові скріплення проти Туреччини в Сирії.

Досі Франція мала там 26,000 свого війска, але що тепер Туреччина туди післала 20,000 турецького війска то Франція ще висилає скріплення в силі 20,000 війска.

У ФРАНЦІЇ СПОДІВАЮТЬСЯ ЗМІНИ В РОСІЇ

ПАРИЖ, 29. квітня. — Минулого тижня на тутешній біржі Французи купували богато шерів нафтових копалень в Росії і в Туреччині.

Се було наслідком сподіваних змін в Росії і в Туреччині.

ФОШ ВИЇХАВ ДО ВАРШАВИ

ПАРИЖ, 29. квітня. — Головний командант французької армії маршал Фош виїхав у гості до Польщі.

Поляки приготовляють для нього параду у Варшаві.

АМЕРИКАНЕЦЬ КАЖЕ, ЩО СТАН ЗАСІВІВ В РОСІЇ ПОПРАВИВСЯ

МОСКВА, 27. квітня. — Голова Американської Ратункової Адміністрації в Росії, полковник В. Н. Ґаскел заявив тутешній большевицькій пресі, що А. Р. А. осягнула успіх в боротьбі з голодом в Росії.

Він вказав на те, що звідомлення про стан засівів в Росії корисні, і якби А. Р. А. перестала сейчас свою роботу, то в Росії було би ще доволі поживи на потреби голодуючих.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498, Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКОДНИЙ ДАРУНОК.

Дістали ми історичний великодний дарунок, чорну писанку щей і з хрестами.

Східну Галичину признано Польщі.

Зібрала „Рада амбасадорів" у Парижі і вирішила, що Перемишль, Львів, Тернопіль, Коломия і Станиславів, ціла велика земля, замешкана споконвіку українським народом, українськими руками загосподарована, українською кровю, слізьми і потом полита, належить не Українцям, а Полякам.

Вирішення настільке проте, наскільки куріозне.

Просте, бо за Поляками стоїть Франція, бо Італію пікупили Поляки нашою нафтою, бо Анґлія має свої і то немалі клопоти, а куріозне тому, бо таке рішення йде всупереч усім новочасним кличам, між іньшими всупереч тим кличам, під якими антанта взялася робити лад в Европі.

Антанта устами Вилсона проголосила самовизначення народів, себто, що усякий народ сам рішає про свою державну приналежність і про свій державний устрій. На територіях замешканих мішаним населеннем мали відбуватися плебісцити, себто загальні голосовання. Як скаже більшість — так і буде.

Долю Східної Галичини вирішено, не питаючись населення, тому бо всякому було відоме, що подавляюча більшість висловилася би за самостійностю цеї країни.

Долю Східної Галичини вирішено способом середновічним, способом насильного диктату, — рада амбасадорів дарувала Польщі чуже добро, допустилася крадіжи на велику скалю, сповнила історичний злочин.

Історія, це не писана книжка, котру можна продати, прошахрувати, з котрої можна повидирати листки, в котрій можна писати, що кому подобається.

Історія, це життя народів, котре розвивається льогічно, має свої закони, має свої права, — історія сильнійша від вхилевих переможців, і справедливійша від усяких рад амбасадорів.

Вона справила вже не одну кривду, здемаскувала неодну брехню, покарала не оден злочин, вірмо, що вона скореґує також тую велику кривду, яку рада амбасадорів зробила галицьким Українцям.

Про долю народів рішають не писані папери, не документи на ослячій скірі, з підписами якихсь там панів Пуанкаре, тільки самі народи. Кождий спить на такім ліжку, яке собі постелить. Границі держав, зазначені чужою, грабіжною рукою, це границі писані вилами на воді.

Хоч як ти моря грудь
Веслом стальним греби,
Хоч як ти мудрий будь,
Не розітнеш води.

На хвилечку лише
На ній ти зробиш слід,
Гнеть филя надійде —
Піде твій слід під спід.

Піде твій слід під спід,
Розкинеться земля,
Від заходу на схід,
Неділена, ціла.

Від заходу на схід,
Як воздух, як вода,
Ти дав їй кров і піт —
Вона буде твоя!

Границі української землі будуть такі, якими їх зазначить український плуг, перо і меч.

Треба тільки, щоби цей плуг, перо і меч одну скибу рили і щоби рили її, не зважаючи що, де, і коли, і як рішають всілякі ради амбасадорів і ріжні другі совіти не чистивих. На ті совіти нема що нам ходити, бо шкода дорогого часу, нема що дурити себе надіями на їх мудрість і справедливість, бо в політиці не було й нема ніяких етичних прінціпів, есть тільки факт, що якийсь народ може постояти за собою, або не може.

Коли може, то з ним числяться, коли ні, то його ведуть на продаж, на заріз, як стадо худоби.

Мусимо подбати, щоби з нами числилися, щоби ми представляли силу, якої не важаться іґнорувати всілякі шахраї і політичні ганделеси.

А тую силу ми добудемо тільки невпинною працею на всіх полях людської культури і тільки зединеннем усіх наших національних кругів.

Не единий соціялістичний, або монархічний фронт, а единий національний фронт захистить нас у будучности перед такими грабіжами й насильствами, яке сталося в Парижу на раді амбасадорів.

До тої невпинної праці і до утворення единого національного фронту кличемо наш народ!

Одно і друге потрібне нам, як рибі вода і як збіжу дощ. Без них ми знидіемо, як пшениця в посуху і як риба викинена з води на пісок.

Поки народи не мають рівних прав, поки е нації пануючі і нації поневолені, поти нам, Українцям, треба мати відвагу сказати, що ми націоналісти.

Це се сором, це не відсталість від поступу, це конечність, це право самооборони!!

Най наші партії розвиваються і ведуть з собою боротьбу дома, але перед світом, там де загрожена наша земля і наша воля, наше святе право жити у своїй власній хаті, там треба нам творити одну сильну фалянґу, оден кріпкий мур, оден спільний, національний фронт.

Поки ми цього не зрозуміемо, поки як нетлі на свічку летіти-мемо на всілякі гарні і бликотливі, але покищо нездійснимі поступові кличі на те, щоби обсмалити собі крила, поти нам світ підносити-ме ось такі чорні писанки, як та, яку нам піднесено на сьогорічний Великдень.

Не плачі й нарікання, не надії на ласку сильних світа сего, не дипльоматичні заходи, а лиш безнастанна тяжка праця, лиш освідомлення народу, лиш зединення всіх наших національних сил доведуть нас до самостійної, вольної і неділимої України.

Крегул.

ПОЛІТИКА І КУЛЬТУРА.

Культура і „культурництво", політика і „політиканство". — „Рідна Школа" й краева преса. — Від екстрему до екстрему. — Політика національної рівноваги.

(Від спеціяльного кореспондента).

Ще давні Римляне знали ту просту істину, що „inter arma silent Musae", себ-то: коли говорить зброя — тоді мовчать Музи. Не тільки Музи мовчать, коли ревуть гармати: мовчать закони, мовчить наука, мовчить і занепадае ціла культура.

Період гострої, напруженої боротьби за українську державність загнав і нашу культуру в далекий і глухий куток. До світової війни й революції ціла Україна по обидва боки Збруча мала перед собою, строго кажучи, лише одну мету: **плекати, розвивати й збогачувати нашу національну культуру.** Чисто-політичні завдання українства стояли на другім і навіть на третім пляні. Більшість нашого суспільства була тоді тої думки, що коли український нарід під оглядом національно-культурним у вистачаючій мірі дозріє, тоді політична його зрілість наступить сама собою.

То було недоцінюваннем політичного моменту в боротьбі нації за утримання й закріплення свого „я". Слушний час, який настав для України сім літ тому, заскочив її **політично-непідготовленою.** Не знайшлось серед українського народу тих державно-творчих елементів, які взялиб у свої руки стерно української політики й надалиб йому твердого курсу. Не знайшлось і поза Україною добре підготовленого ґрунту, який зробив би в опінії світу утворення та істнування української держави річчу самозрозумілою й для всіх очевидною.

Ця внутрішня й зовнішня політична непідготовленість штовхнула українську суспільність у другу крайність: геть з „культурництвом" — і хай живе політика! Це гасло стало настільки загальним і всеохоплюючим, що навіть люде, по своїй натурі цілком нездатні до політичної діяльности — кабінетні учені, теоретики, письменники, журналісти, учителі, дрібні урядники — все з головою кинулось у глибокий вир „високої політики". Появились безчисельні політичні орієнтації, загострилась партійна ворожнеча й колотнеча, познаходились свої Талейрани й Метерніхи, українське море поврилось дипльоматами, послами, президентами, директорами, директорами й „надзвичайними" місіонарами... Прислухаючись і придивляючись до цього „великого шуму", дехто лише знизував раменами й сам себе питав:

— І звідки то таке взялося?...

Загальний відплив од „культурництва" й приплив до політики мав досить сумні наслідки. Відсахнувшись од „культурництва", ми в багатьох випадках разом з брудною водою виплеснули з ночов і живу дитину. „Культурництво", **себ-то** зведення цілої української національної акції до плекання своєї культури, справді було однобоким і тому недоцільним. Та, передавши до архиву „культурнитцво", ми згаряча влучили, і то досить гостро, і в нашу молоду й ще неокріплу **культуру.** Бо „культурництво" й культура — цілком ріжні речі.

З другого боку, кинувшись загально на політику, ми в деяких випадках впали в **„політиканство".** Бо політика й „політиканство" — знов таки цілком ріжні річі.

Підводячи нині наш національний білянс, ми мусимо отже сконстатувати, що **на політиці ми небагато виграли, а на культурі багато програли.**

Наші політичні здобутки — у всіх на очах, а тому можна про них багато й не розводитись. Але про наші культурні втрати можна й треба говорити можливо докладнійше.

З чого складається національна культура? Починається вона **школою,** продовжується **пресою** та **літературою** й кінчається **наукою** та **мистецтвом.** Про останні три складники ми на-разі не будемо говорити, а зупинимось лише на перших двох.

В якім стані опинилась українська національна школа, це найкраще видно зі статті Ів. Герасимовича, надрукованої в однім з останніх чисел „Діло" (5. 4. 23). Вже наголовок статті викликає як-найбільшу тривогу: **„Рідна школа" перед катастрофою!"...** А зміст — це один розпучливий крик, одна сумна скарга на байдужість нашого народу й суспільства до найпершого й найголовнійшого чинника свого національного життя.

„Рідна Школа" у Сх. Галичині є тою **одинокою** орґанізацією, що дбає в краю про початкову освіту рідною мовою для нашого народу. Утримується вона виключно добровільними жертвами нашого громадянства, бо від польського уряду вона нічого не дістає та й не хоче діставати. Тепер послухайте, який дохід мала ця орґанізація в останнім часі: 2,190,000 польських марок місячно! На американські гроші це вийде гуртом... **пятьдесят долярів!** І на ці гроші треба утримувати школи, оплачувати учителів, купувати підручники та опал... Сто колишніх ринских у місяць — на цілі українську початкову освіту у Східній Галичині!

Ще одна яскрава подробиця. **Всіх українських громад є** у Сх. Галичині 3,546. Колиб кожда з цих громад зложила хоч по міліону польських марок (25) долярів на „Рідну Школу", то вже зібраласяб дуже поважна квота. Але в дійсности більшість громад зовсім нічого не зложила. Лише 625 громад прийшло своїми вдовиними лептами на поміч „Рідній Школі", решта-ж 2921 громада ані сотика на сю святу ціль не дала!

П. Герасимович каже: **„Колиб не жертви наших заморських братів, то наше громадянство переживалоб тепер не аґонію „Рідної Школи", лише саму її смерть".**

Отож навіть жертви „наших заморських братів" напливають лише в такій кількости, що дають змогу продовжити **аґонію** „Рідної Школи", але не забезпечують і в найменші мірі її життя й нормального розвитку.

Так стоїть справа з найголовнійшим складником нашої національної культури: школою. Погляньмо ще тепер, як стоїть справа з другим складником — **пресою.**

Найголовнійшим пресовим орґаном у краю є „Діло" — (тимчасова назва „Громадський Вістник"). Перед Великоднем появились одна за другою дві статті, в яких редакція зверталась до громадянства за допомогою, заявляючи, що пресові фонди остаточно вичерпались і що ґазета буде змушена зменшити свій обем або виходити не щоденно, коли допомога не прийде. На цей крик розпуки відгукнулось кілька поодиноких громадян, але поміч усподіванім розмірі, очевидно, не прийшла, бо вже від кількох днів „Діло" виходить не на 8 сторінках, як досі, а лише на 4.

Другий центральний орґан нашої політичної й суспільної думки — „Літературно-Науковий Вістник" — виходив до війни в обемі 160 сторінок (часом і більше), а нині виходить лише на 96 сторінках.

Мудрі люде напевне знайдуть сто тридцять причин, щоб пояснити ці зявища. Вони скажуть, що на „Рідну Школу" наше суспільство мало жертвує тому, що воно вбоге, а нашої преси воно не передплачує тому, що та преса нецікава. Признаючи за цими й иншими подібними причинами певну рацію, ми все-таки мусимо підкреслити, що головна причина цих явищ лежить передовсім у нашім дотеперішнім, а почасти ще й теперішнім **надмірнім захопленню політикою.** „Буде своя держава, — міркують наші люде, — то сами собою зміцніє й наша культура, самі собою народяться й школи, і преса. А нема держави — то всі заходи на творенне власної культури підуть марно"... Цілком так, як міркували колись наші „культурники", тільки з другого кінця: „буде, мовляли, своя культура, то сама собою прийде й своя держава, а не буде культури — то й держави не збудуємо"...

Очевидна річ, що той хід думок, як і цей — не відповідають дійсним потребам нації. Не можна легковажити ані того, ані другого чинника в нашій національний акції, бо культура без політики вироджується у „культурництво", а політика без культури — в „політиканство". Але наше суспільство в останніх роках перегнуло кия саме в сторону політики, а часом і „політиканства", тому й треба тепер легесенько повернути його в сторону нашої занедбаної й зарослої буряном культури.

Каже: „легесенько"—бо розчарованне політикою може викликати серед нас реакцію проти **всякої** політики. „Геть з політикою — й хай живе культура!"... Боже борони нас від того, щоб такий клич знайшов серед нашого суспільства широкий ґрунт! Це булоб поворотом до часів довоенних, і новий слушний час, який ще безперечно колись настане, знов застукав би нас внутрішньо й зовнішньо політично-непідготовленими. Вийшла би якась казка про білого бичка.

Але до нашої культури — поруч з дальшим веденнем політичної акції! — мусимо тепер конче повернути. Ми її загнали в темний і глухий куток, перестали про неї дбати, кинули її на-призволяще. Сумні наслідки маємо перед очима.

Гармонійний поділ нашої суспільної уваги між політикою та культурою — ось що має бути нашим гаслом для нинішнього історичного моменту. Досі ми переборщували то в одну, то в другу сторону. Українська „широка натура" раз-у-раз приводила нас то до одного, то до другого естрема. Крайній час тепер покінчити з цею необчною господаркою!

Берлін, 9. квітня.

Радянин.

ВСІ ВРАЗ!

Коли нині затискаемо пястуки і стискаемо зуби з люти, що усюди помітують нами і не признають нас за нарід, то треба й самим собі сказати щиру правду в очі, а саме, що найбільше винуваті ми самі!

Наче чорна, смертна нитка, тягнеться крізь нашу історію брак лучности і загального порозуміння. Ми і досі не вміемо підпорядкувати своїх особистих справ для добра цілого народу. Кожден з нас готовий в усякий час поторгати і знищити якунебудь громадську роботу, „аби тільки стало на моїм!"

А щоб кириня удалась лучше, кричимо, що нівечимо добуток доброї праці „для добра України!"

Так було за князів, коли наші прадіди переганяли найлучших начальників держави і не дали нікому скріпити та сціпити усіх наших земель у одну, сильну державу. Так було у козацькі часи, коли особисті чвари поміж козацькою старшиною, а й поспільством, порозддирали Україну на цілий ряд ворогуючих таборів, аж довели її до руїни; так було і на жаль еще е у наше власне веремя.

Спадщина анархії товчеться проклятою спадщиною. — Наше національне життя подібне до мівкого озера, в якому негодні поміститися води усіх народних струй. Якийсь час пливемо усі до одного осередка, але скоро його виповнимо, зараз розливаемося поза береги і пливемо по точці найблищого нахилу-склону.

Як тільки удасться нам створити державу, ми таки сейчас зачинаемо плисти кожен у свій бік.

Коли державний збірник України за мівкий, то можна цьому зарадити через побудованне кріпкого муру-греблі. Тим муром є орґанізація усіх українських сил під управою кріпкої центральної влади.

Це саме відноситься не тільки до самої держави, але до всіх галузий народного життя. У кождій прояві нашого національного руху ми мусимо показати силу. Сильні народні інституції є твердинями нації.

Замість досішньої розбіжности ми мусимо у всьому дійти до спільного осередка, щоби всюди проявити силу. Щоби дати наглядний образ шкідливих течій, подам оттут два приміри, які зясують нам наглядно нашу провину.

Уже минае 55 літ, як завязалося у краю наше товариство „Просвіта". Його цілию було і є, як вказуе сама прозва: ширити свідомість у масах нашого народу. Коли нині українська суспільність в Галичині патріотична, то у цьому головна заслуга тов-а „Просвіта". А однак був час, де і проти цьої безпартійної просвітної інституції велася киринна боротьба. Радикальні амбітники, не могучи захопити „Просвіти" для своїх партійних цілий, кинули поміж своїх людий клич: Проч з „Просвітою"! Однак ця погана робота не вдалася киринникам і „Просвіта" позістала і надалі кріпкою твердинею для усого народу.

Подібне до того інціденту в краю, притрапилося і на нашій еміґрації — кілька літ тому назад.

У. Н. Союз заснований в тій цілі, щоби дати обеспечення нашим еміґрантам на припадок каліцтва чи смерти, а крім того, щоб поширити між нашими людьми ідею національної лучности і свідомости. Ці завдачі У. Н. С. сповняв після найлучшої змоги, чого доказом е і великий маеток орґанізації і велика свідомість наших членів. Притім У. Н. С. стоїть на солідній підставі всеукраїнської державної програми, даючи змогу усякій національній струї приміститися у нім. Здавалобся, що ця загально-національна ідея повинна притягнути до нас усіх патріотів і патріоток. А однак, чи не памятаемо тої завзятої боротьби проти У. Н. С., із якої потворилися нові, цілком злишні орґанізації?

Кому вийде в користь істнованне тих слабих інституцій, які може повалити перша більша експльозія в майнах чи фабриці, або несподівана пошесть, така як інфлюенца?

На щастє наша суспільність протвережується із партійного похмілля і вступає тепер масово до нашої орґанізації. Крайна на це пора! Одна могуча орґанізація це сила, а не десять слабоньких стоваришень, що ледви животіють. Тільки оден У. Н. С. мае всі вимоги стати справдішньою всеукраїнською орґанізацією! Він мае великий капітал в грошех, славну минувшину і певну будуччину перед собою. Він отворений для кождого українського націонала, без огляду, якої він віри або політичного відтінку. Хто тільки стоїть за українську державність, той наш брат! Розуміється, що мусить свою партійність лишити за порогом нашої інституції, бо у нас нема місця на колотнечу. У. Н. С. це твердиня української еміґрації в Америці. Як у кріпости е ріжні роди війска, а всі живуть у добрій згоді, так і у нас е люди ріжних поглядів, які живуть дружно, помимо політичних ріжниць.

Бо над всіми нами повіває той самий стяг, а саме прапор спільної нам усім Вітчини-України! Богато із нас є горожанами нової вітчини, Злучених Держав, але це не перешкоджує нам ніяк бути добрими українськими патріотами. Якраз Злучені Держави були і мусять бути розсадником свободи для усіх народів на світі. Проте і наша еміґрація перейме ту славну традицію Америки для здобуття волі і держави для України.

Подбаймож, щоб наша національна кріпость в Америці наповнилася у щерть добірними людьми. Горнімся усі до У. Н. Союза!

Чуй-Дух.

НИЩЕННЯ ДРАПІЖНИХ ЗВІРІВ НА ЗАХОДІ АМЕРИКИ

В західних стейтах Злучених Держав одною з язв сільського господарства, а передовсім плекання худоби, являеться дикі, драпіжні звірі. Для боротьби з цею язвою правительства поодинокиь стейтів а також федеральний департамент хліборобства встановили окремих урядників та наймають певне число ловців (траперів) які винищують тих шкідників. Боротьба з ними, а головно з вовками прерії — койотами є ще тому конечна, бо вони часто і легко западають на встеклину і поширюють ту заразу на домашну худобу та й на людий. Девятдесять відсотків занедужань скота на встеклину у стейті Вашінґтон спричинили койоти.

І так у стейті Колорадо у 1922-ім році вбито 1607 койотів, 55 диких котів, 33 рисі, 19 вовків, 204 борсуки і 12 гірських львів (пума, куґуар), у Неваді знищено 6.608 драпіжників, у тому 5.881 койотів, у Монтані 1791, в тім 1544 койоти і 17 медведів, у Вашінґтоні около 3.000 шкідників, в тім 2790 койотів.

Леви на ці звірята переводжено ріжними способами. Трапери ловили їх у пастки, виловлювали їх прямо у їхніх норах або стріляли. Велике число шкідників знищено при помочи отруї.

Кошти тих ловів правительство покривало з продажі шкір вбитих драпіжників, а у деяких стейтах з податку на собаки. Платню мисливцям виплачувано або в виді прмийй від кількости і роду знищених шкідників, або як постійну місячну платню.

ПРОДУКЦІЯ ДЕРЕВНОГО МАТЕРІЯЛУ У ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ

У давнину велика частина території Злучених Держав була покрита лісом. Обчислити величину тих первісних лісів трудно, та вона приблизно виносила около 800 міліонів акрів. Дотеперішний, часто безглядний вируб, а далі пожежі лісів зменьшили ту лісисту площу майже о половину, так що тепер є тут 463 мліони акрів ліса. З того 137 міліонів акрів це праліс, себто такий ліс, у якому ще не переводжено рубки дров. Поміж поодинокі околиці Америки лісова площа розділена як слідує: 111 міліонів акрів находиться у стейтах над Тихим океаном, та у Скельних Горах, 177 міліонів у полудневих стейтах, 57 міліонів над великими озерами, 53 міліони на Сході і Північнім Сході, а 56 міліонів у середно-американських державах. Поверх 368 міліонів акрів є приватною власністю, а несповна 95 міліонів належить до держави.

Кількість деревного матеріялу в усіх лісах Злучених Держав обчислюють на 746 біліонів кубічних стіп (фітів), з чого половина припадає на старі, богаті у великі дерева, тихиокеанські і гірські ліси.

Що до родів дерева, то у американських лісах є їх більше чим шістсот. Самого дуба є около 50 відмін. Загальний поділ на мягке і тверде дерево (до першого зачисляється більшість шпилькових дерев, березу, липу і т. п., до других переважно листяті дерева) показував, що першого о більше у західній Америці, передовсім у Скельних Горах а тверде над рікою Міссісіпі, та у полудневих стейтах; східні околиці та простори над Великими Озерами мають оба роди дерев.

Близько сорок тисяч тартаків обробляє вирубаний у тих лісах матеріял і продукує річно від 30 до 40 біліонів кубічних стіп будівельного, чи взагалі пригожого до дальшого промислового вжитку матеріялу. Найбільший тартак у Злучених Державах переробляє денно около міліона кубічних стіп сирівця, себто за рік продукує більше обробленого дерева, чим ціла Норвегія. Цей тартак находиться у Люїзіяні, недалеко мексиканського заливу і затрудняє 12.000 робітників, які й живуть біля нього, творячи окреме місточко.

Злучені Держави зуживають самі 93% виробленого деревного матеріялу, 7% вивозиться, головно до полудневої Америки, а також на Далекий Схід і до західної Европи. Головною прикметою американського дерева є його ріжноманітність — від звичайного матеріялу на будову тимчасових бараків і загород до дорогих родів вживаних для виробу складових частин деяких машин та знарядів.

Більшість випродукованого матеріялу, бо 28 міліонів з усіх сорок мілонів кубічних стіп вживається для будови. Переважну частину його зуживають фарми і взагалі сільські господарства. Розвиток хліборобства на так званім „Середущім Заході" (Милд Вест) був лиш тому можливий, що приозерні околиці постачали його добрим а рівночасно дешевим будівельним матеріялом, потрібним для виставлення господарських будинків.

Завдяки тому богатству і ріжнородности деревного матеріялу змогли розвинутись у Злучених Державах такі індустрії, як виріб домашної обстановки (меблів), фабрики пачок, виріб паркетових підлог, гонтів та иньші.

ЦИГАНСЬКІ ЛІКИ

По приблизним обчисленням Американці видають річно приблизно 100 міліонів долярів на ріжнородні „патентовані" ліки і „методи лічення", продуковані поодинокими обманцями або й цілими корпораціями шарлатанів. Ліки ці звичайно шумно розголошується по часописях та додається до всіх „запевнень скорого і чудесного успіху" звичайно ще цілу низку посвідок від людий, яким цей оголошуваний, звичайно безвартісний як не прямо шкідливий лік мав помогти. Около 15 міліонів зі згаданої суми забирають продуценти „певних" ліків проті сухіт.

Найцікавійшим явищем при тих ліках і їх оголошуванню та поширюванню є саме згадані посвідки їх успішности. Богато як непрямо більшість їх є зі становиска осіб, які їх писали — правдиві та позірно згідні з правдою. Часто навіть дуже поважні особизгідно зі своїм досвідом потверджують успішність одного чи другого на ділі зовсім безвартного ліду. Та блищий досвід показує наглядно нестійність усіх таких заяв і подяк.

Перед кількома роками деякі лікарі встрикували хорим на сухоти звичайне тепле молоко, повідомивши їх раньше, що це є зовсім певний новий лік проти сеї слабости. І дійсно стан пацієнтів у першому часі незвичайно поправлявся, горячка обнижувалась та вигляд їх ставав здоровійший. Та по кількох тижнях, коли викликане надією на подужання, напруження нервів минало, хорі назад повертали до попередного стану.

І кождий з фабрикантів тих „чудесних ліків" знає дуже добре ту прикмету людської природи, що надія і вмовлення може хвилево помочи спинити розвій недуги. Це вони використовують як рекляму для своїх виробів. Чоловікови, якому довщий час дошкулювала якась слабість, або якому здавалося, що він є хорий, часто такий розхвалений лік у першому часі ніби поможе, прямо тому, бо людина хоче аби він облегчив її правдиві чи мнимі терпіння. І в більшости розсліджуваних лікарями случаїв „поліпшення" чи навіть вилічення показалося, що ті посвідки походять з часу саме тих перших днів чи тижнів, коли пацієнти були під впливом власного вмовлювання в себе здоровля. Решта посвідок була виставлена людьми, яким лиш здавалося, що вони були хворі і які не потребували ніякого лічення, або такими хорими, у яких недуга минула з зовсім иньших причин а не наслідком вживання патентованих лікарств. Дальше показалося, що у тих, які вмовили в себе поліпшення по кількох неділях недуга вертала з давною силою.

Суди Злучених Держав вважають ті свідоцтва безвартісними, та не переслідують їх на рівні з обманом, тому що виставляючі особи могли дійсно пережити хвилеве поліпшення і писали їх у добрій вірі. Та покладитись на них це значить дурити себе так, як дурили себе автори тих посвідок.

Найкращим засобом, щоб оминути розчарования, яке таке „чудесне" лічення усе приносить і не викинути даром, а то часто і зі шкодою для здоровля гроший, звертатись у случаю недуги до фахового лікаря і вживати ліків та способів, які він припише. —

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповідання з початку 16-сотих років).

(Продовження).

(12)

Ішли малу хвильку далі.

— Тут.

Всі станули.

— А то що?! — крикнув, роззираючися. — Нема нічого. Я лишив тут пять трупів і нема ні одного...

— Може то не в тім місци було? — замітив ротмістр. — Може ви зблудили? Може пару кроків дальше, може пару кроків на право, на ліво?

— Ні, таки тут. Дуже добре тямлю.

— Гасити світло! — крикнув кинувши горіючу гиляку на землю і придоптуючи ногами.

— На що? — спитав ротмістр.

— Гасити! — крикнув ще раз, вихопивши з рук найблизшого гайдука гиляку і задоптуючи її.

Гайдуки затрівожені його жахливим криком, пішли за його приміром. Їх знов обіймила темна ніч, так що один одного не бачив, хоч всі стояли в купі.

— Питаєте на що? — промовив Кость. — Тут лежали трупи. Тепер нема їх. Значить, хтось забрав. Як хтось забрав, то хтось був тут. Ми і коні лишили тут. Вони повинні були самі зайти до замку, бо сі коні не раз пасли в лісі і все самі вертали. По дорозі сюди ми не стріли ні одного коня і тут нема ні одного. Значить, і коні вкрав хтось. Хто то міг би бути? Сею дорогою ходять лише замкові люди. Як вони не забрали коний до замку, то вкрали їх якісь чужі злодії.

— Може то були спільники тих опришків? — замітив ротмістр.

— Ви виймили мені з уст сі слова. Тесаме я хотів сказати. Як тут не були замкові люди, а що не були, добре знаю, то були опришки, мабуть союзники тих, що вбили небожа і Серницького. Вони спрятали трупів своїх товаришів, щоби поховати їх. Трупи за мордованих шляхтичів забрали, щоби їх обдерти в якім, для опришків безпечнійшим місци. При сій нагоді забрали й коні, для опришків великий маєток. Хто вам заручить, що їх тут вже нема? Вони знають, що з замку прийдуть по трупів, по коні. Може вони й на тих зробили засідку?... Ось чому я казав згасити світло. Щоби їх не стягнути до нас, щоби не дати ціли для їх луків, чи рушниць.

— Для мене тут вже нема роботи,—сказав ротмістр. — Може би ми завернули? Проведіть нас назад до замку.

Вернувши до замку, ротмістр зібрав назад до купи свою сотню і заявив Костеви, що ночувати не буде, що зараз відходить.

Кость був дуже рад з того. Хотів їх спекатися перед ранком, бо досвіта загадав позбирати і привезти до замку трупи. Але сі трупи лежали саме на дорозі з замку через ліс. Ротмістр, котрий до замку прийшов коротшою дорогою через село, тепер наперся вертати дорогою вигіднійшою через ліс, окружляючи село. Мусів би знайти трупи. Кость мусів за всяку ціну справити його на село.

— Дорога через ліс, — сказав до ротмістра — добра, але не дуже безпечна.

— Маю сотню гайдуків.

— Що вам гайдук поможе, як в тій темноті опришок стрілить до вас зза дуба. Як їхав мій небіж, було ще майже цілком ясно... Дорога селом безпечна і близша, бо не треба обходити цілого села. З замку просто в село, з села на шлях. Провідник вже жде на вас.

— То бувайте здорові.

— З Богом!

Сотня спустилася з гори, пройшла село, вийшла на шлях і звернулася на ліво, в сторону Соколівки. Від Соколівки тягла купецька валка. Ротмістр пізнав її, бо саме тоді, коли вона була станула в Соколівці і він там був, в дорозі до Пятник.

— Ви казали, що в Соколівці будете ночувати, — заговорив до караванбаші.

— Такий був зразу наш намір, — відповів караванбаша. — Але як ми стали рахувати наш час, то вийшов такий рахунок, що нам треба поспішати. Задовго загаялись у Львові.

— Чи ви чули, що сталося в пятницькім замку?

— Ні. Лише до двора в Соколівці прийшов гайдук і сказав, що соколівський пан і його син лишаться начувати в Пятниках.

Ротмістр розказав коротко, що його завело до Пятник, що там довідалися, та що трупи побитих щезли.

— Може вам дати частину моїх гайдуків, бодай до Стрілич?

— На що?

— А як опришки і на вас засядуть?

— Нехай. Купецька валка все мусить бути готова на таке. Маю досить добрих, добре заздроєних хлопців. Ще як знаю, що може бути наскок, не боюся ніяких опришків. Дякую за ласку, але підмоги не потребую.

— То щасливої дороги!

— Щасливої й вам!

Ротмістр з гайдуками пішов на Соколівку, валка пустилася далі на Стріличі. Коли минула село, знов зупинилася. Від валки відстав один віз накритий полотном. Скрутив на пятницьке поле під гору, звернув на право і станув недалеко попівства. З під полотняного даху воза висунулися піп і караванбаша. Пішли на попівство. В саді попали на Федя і Худика. Пішли до хати, де лежав Юрко, все ще в замороці. Взяли його разом з периною і занесли на віз. Караванбаша взяв його гроші і збрую. Всі три коні присилили до воза.

— Що буде з нами? — спитав Федь.

— Будете у мене за погоничів, — відповів караванбаша. — Гадаю, що вже не вернете на ту дорогу, на котру вас звів був соколівський пан.

— Ой, не верну ні! — зітхнув Федь.

— І я ні! — додав Худик. — ще лиш з одного Соколівського випру душу, — додав півголосом.

— Завтра піду до замку, — промовив піп. — Треба паню потішити... Щоби знала, що її муж жиє... Хоч ще не знати, що з него буде...

— Не привиди Господи, щоб ви се зробили! — сказав Федь. — Пані могла би виговоритися. Заки будемо в Молдаві, за межами Польщі, ніхто не сміє знати, що він живий. Яж на те пришкварив писок Гречана. Нехай староста, або його стрик прочує, що він живий, то за ним зараз піде погоня.

— Правду кажеш. Буду мовчати, поки не прийде вість, що він вже переступив межі польської корони.

— Ще одна причина. Як вже хтось мусить переболіти чиюсь смерть, то вистане раз. Рани, котра вже раз боліла і заросла, ніхто не розриває на те, щоби ще раз боліла... і готова в друге вже не загоїтися. Він, від коли сокира звалила його з ніг, до сеї пори без тями. Хто знає, чи вийде з того. Може вмре по дорозі, може вмре в Молдаві. Його жінка вже раз переболіла його смерть. Найгірша для неї ся ніч і завтрішна днина. Ви скажете їй, що він живий. Очивидно, ущасливите її. Але що буде, як з дороги, або з Молдави прийде вість, що він таки помер?... Буде знов товчи головою об стіну, бо така вість знов роздрухає в її груди ціле пекло.

— І в тім правда твоя. Буду мовчати, аж прийде вість, що він в Молдаві і здоров.

— За пів року знов буду тут, — сказав караванбаша. — Привезу вісти. Як не будуть лихі, то будуть добрі. А може король простить своїм ворогам і він сам буде міг вернути? В Польщі многократні баніти ходять безпечно, баніційними декретами чваняться...

— То лиш такі можуть позволити собі, що мають богато власного війска, або що ними опікуються вельможі. Український шляхтич на однім селі, хоч би й на двох, ані сам не оборонить себе, ані дістане помилування. Мабуть він ззаграниці вже не верне. Як буде живий, то його жінка зробила би найліпше, як би спродала маєток і виїхала до него.

— Що буде, то буде, — сказав Федь, — але ви, панотче, не говоріть жінці нічого, поки до вас не прийде вість, що подужав і безпечний.

Валка поїхала дальше, піп вернув до хати.

На другий день досвіта Кость і його син з кількома гайдуками пішли в ліс, забрати трупи. Вони йшли пішки, за ними їхали два вози. Один віз мав забрати Юрка і Стефана, щоби їх гідно поховати. Другий віз був для опришків. Кость загадав четвертувати їх і порозвішувати на шляху від Пятник до Соколівки.

— Лежить, як вчера впав, — сказав Кость, побачивши трупа Серницького. — Але зараз біля него лежав Худик... Оскілько тамлю, ми жадного з них не відсували...

— І я нагадую собі, що Худик лежав біля Стефана, — додав Стах.

Ступили пару кроків дальше.

— Тут всьо инакше, ніж як ми лишили, — промовив Кость здивсваний і затрівожений. — Було пять трупів, тепер є лиш два... Чи ти вчера бачив тут купу попелу?... Я не тямлю, щоби бачив.

— І я не скажу.

— Лише трупи Стефана і Юрка. Трупи опришків щезли.

А то що?! — крикнув Стах, схилившися над трупом Гречана, що лежав в одязі Юрка. — Лице ціле спалене!

Все те, що бачили, було для них загадкою. Для Костя була се загадка більша, ніж для всіх инших, що на неї дивилися. Від одягу Юрка були повідривані золоті гудзи. На пялцях не було перстенів. Також не було гаманця з червінцями, про який згадав був драгун, що з ним був в поході і разом з ним вернув. Гайдуки розбіглися глядати коний, але не знайшли жадного.

Кость підійшов до трупа Серницького. Хвилю призирався йому і обернув на другий бік. Його здивувало, що нема стріли. Оглянув місце навкруги небіжчика, чи не лежить де відломок стріли. Коли він падав, вистаючий з тіла кінець стріли міг відломитися. Не знайшов ні сліду з неї. Не міг сумніватися, що хтось виймив її з тіла і забрав.

— Нема найменшого сумніву, що в ночи хтось був тут, — промовив. — Хтось такий, що не боявся класти огонь. Обчімхав небіжчика з всего, що мало вартість, спалив лице не знати на що, з тіла Серницького виймив стрілу, трупи опришків забрав на коні і відїхав. Але хто би се міг бути?..: Товариші опришків?

Він сам знав, що побиті опришки товаришів не мали. Ось чому се, що сталося, було для него такою великою загадкою. Дивувало його також се, що труп Серницького не був обдертий, хоч і його одяг мав не одну дорогоцінність. На лици Костя був жах.

— Ми стріляли, — замітив Стах. — Може саме тоді в лісі були які люди і зачули. Може луна й до села залетіла. Цікаві, що се таке, прийшли сюди. Побачивши коні, золоті гудзи, вони, хоч не заводові опришки, злакомилися. Поживилися і відійшли.

— Стефана не рушили.

—Бо лежав пару кроків дальше. Ніч була темна, отже не доглянули його.

— То чогож би брали трупів? Але й його бачили, бо витягли з него стрілу.

Загадка лишилася загадкою.

— Я все те зрозумів би, — Кость подумав, — як би... гм... Як би всі три не погибли... Лише впали... легко ранені і по нашім відході вичуняли.

Йому волосе стануло на голові.

— Але ні, се неможливе, — думав далі. — На Худика і на Федя я не дивився. Але Гречанови я добре придивився. Бачив діру від кулі, бачив те море крови, яке з него виплило на Гануську. Як з неї стягали його, був труп...

— Ладуйте трупи на вози! — приказав голосно. — Стефана на один, Юрка на другий. Стефана везіть просто до Серник, Юрка до замку.

— Як устроїти сей похорон? — спитав Кость сина, коли йшли за возом. — Ганусці не можна показати трупа з таким лицем. Збожеволіла би. Хиба поховаємо, не кажучи їй нічого. Се також не добре.

— Одно зле, друге не добре, — відповів син. — Всеж таки се друге менше лихо, ніж показати їй небіжчика. Вона справді збожеволіла би.

— То хиба поховаємо потай неї. Се не буде для неї такий удар, яким була смерть. Найгірше вона вже переболіла.

Коли вже були коло замку, Кость казав задержати віз і пішов до вдови. Вона була при тямі, але не повній. Лише те знала, що її муж вбитий, що вона вже вдова, що її дитина сирота. Де муж, не питала. Кость вийшов від неї і післав по попа.

— Чого мене кличуть? — піп спитав післанця.

— Або я знаю? Може до мерця... Привезли до замку.

Піп потерпав, чи пан-опришок случайно не здогадався, що з Юрком сталося і кличе його, щоби... Господь Бог знає, що з ним зробити...

— Чи добре знаєш, що той мерлець ваш пан?

— А хтож би?! Чейже з трупом опришка не будуть так панькатися. Хоч лице спалене, одяг нашого пана.

Піп пішов. Кость привитав його дуже ласкаво. Завів його до воза відкрив китайку, якою був накритий труп.

— Скажіть, панотче, чи його можна показати вдові?

— Ніяким світом!

— Отже, що зробити?

— Поховати таки зараз. Гробниця є. Знаю також, що є дві запасові домовини.

— Я також думаю, що найліпше буде поховати зараз. Є ще одна причина. Він бунтар. В ночи був тут ротмістр з гайдуками, щоби його або живого ймити, або забрати трупа і показати в гроді. Як до старости дійде чутка, що трупа знайшли, готові ще раз прийти по него. Як заллємо металеву домовину, то чейже вже не будуть розбивати її.

— Кажіть відчинити гробницю і вишукати домовину. Я йду до церкви по апарат і зараз зробимо похорон. Гадаю, щоби було скорше, й до церкви не нести його. До замкової каплиці не можна нести, бо каплицею є послідна комната мешкання. Треба би нести через мешкання і через спальню, де тепер лежить вдова. Побачила би,

(Дальше буде).

Чет. У.Г.А. Корнило Крушельницький.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖОВНІР-ІЗГОЙ

„Odi profanum vulgus..."

Страшні, важкі і людську гідність понижаючі отсі слова висказав, оден із найвизначніших представників і носителів римського світа й культури „magister elegantiarum" Горацій.

Висказав він їх у сей час, коли римська держава стояла у вершка свого значіння, могучости й слави а рівночасно на порозі свого упадку.

В той час, коли няне оргіями божевілля державної зарозумілости назвало „богом" того кесаря, що був уосібленням найтяжчого гнету і жорстокости не лише для підбитих народів, але також для свого власного „vulgus", колишніх нащадків Ромуля, Нуми-Помпілія, Катона, і Сціпіонів.

Висказав те аристократичний представник брутальної сили тоді, коли під важкою стопою жорстоких, крови і золота жадних римських полчищ, дусилися народи Малої Азії і Африки, — огнища старих, високих культур,

в той час, коли галійські народи, прадіди нинішних „чесних і справедливих" Французів вилися, мов гадина в порохі під культурним режімом аристократичного „бога-кесаря-сатрапа" та з невільничою підлотою на очах жебрали його вселаскавійшого помилування,

в той час, коли тверді і неустрашимі Тевтони відпирали безнастанні удари важкого римського меча, встелюючи своїми благородними трупами кожду пядь своєї землі,

в той час, коли незлічимі маси таки справжнього римського народу, йно тільки „простого" нагинали свої тверді шиї у тяжкім, кесарськім ярмі і на глум і на ганьбу цілій римській культурі двигали на своїх плечах носилки (лектики), в яких сиділи їх опянілі кати-кровопійці,

в той час, коли пануючий Рим стратив вже був свою душу і в своїм „культурнім" опянінню і божевіллю ставав скаженою звіриною,

в той час, коли:

...мерзенний Рим з' Нероном
В паскудних оргіях конав,
А новий день із тьми-неволі
На Колізеї і Капітолій
Уже світив, уже сіяв
Уже огненні язики
Із краю в край, по всій землі
Святеє слово пронесли,
І никли горді владики...

А в тім самім часі, як на пануючім заході вчений і талановитий підніжок жорстокости, гніт у і тюремлення широких мас гноблених народів кинув сам на себе і свою культуру найяркійше пятно ганьби, — на поневоленім Сході вибухає той від віків приглушуваний огонь Прометея, що запалає своїми неповадерживими язиками на весь світ і своєю стихійною силою змете з лиця зведеної землі дотеперішних володарів абсолютистичного заходу, кровожадних, самолюбних керманичів і самозванчих суддів світа, встає на попелищах і румовиску старих і високих східних культур справжній Герой-Вдитень, син найбіднійшої і найбільш пониженої верстви свого народу, найбільший защитник гноблених, катованих і в найгрубший спосіб понижуваних народів найуспішнійший і найбільш отвертий всесвітній поборник неправди — Христос.

І се величаве єство, улицетворение збірних змагань всіх народів, гноблених і визискуваних римською жорстокістю кинуло противний клич:

„Перші будуть послідними, а послідні первими".

Сим кличем з передовсім високим культом любови до своєї історії, батьківщини і народу, яка невиключала жорстокости і кари, побідив.

Христос, що знав добре світлу минувшину свого малого, але культурного народу, видів його теперішнє пригноблення а також деморалізацію і самолюбність деяких кліс його, щоби воскресити колишню бойкість своїх одноплеменників, щоби з них і щоби підпорити їх до визвольної борби за державу славних прадідів, пригадував лицарські діла поодиноких світочів свого народу і цілих поколінь його.

Він кликав на кождім кроці „покайтеся малодухи", „не вважайте на дусі", „бодріться, бо царство боже недалеко", „готовіться до борби", а „хто з вас непіде за мною, тому буде в послідний день гірше, чим Содомі і Гоморі".

Христос знав, що неволю і кайдани можна лише силою зі себе скинути і тому кликав:

„Не думайте, що я прийшов принести мир світови, я приніс на землю огонь, меч і розділення.

„Стане батько проти сина, мати проти дочки, свекруха проти невістки і на оборот". (Лука XII, 49-53.)

„І будуть ворогами чоловікови домашні його, а хто любить батька, матір, сина чи дочку більш мене, — себто народню ідею — недостоїн мене." (Матей X, 34-37.)

Червивий Рим зрозумів силу і наміри Христом голошених ідей, а передбачаючи свій недалекий конець, жахнувся і ратуючи своє мізерне життє, убив без довгої надуми великого поборника насильства.

Вбив тіло, але не міг вбити невмирущої ідеї.

Поганий Рим успокоївся на хвильку.

А тим часом по тім жорстокім ударі, який задав тодішний пануючий захід поневоленому Сходови, проливаючи кров свого неустрашимого противника, хмари поневолених загорілі кличами ідеї Христа, перли безнастанно на захід, йшли неустрашимо на смерть за краще долю грядущих поколінь, підкопували й нищили силу свого гнобителя доти, доки на місци, де сидів колись їх кровопієць, незасів заступник того, котрий за волю і щастє найнизших кров свою проляв.

І настав довго ожиданий час відплати.

Ті донедавна покірні мов ягнята, ті, котрими торгував тодішний захід мов худобиною, насолоджуючись щастєм побідника, спустили з колишніх своїх гнобителів ціле море крови, як достойну відплату за довговікову неволю, кров, муки і наругу а упагляднюючи правдивість кличів свого колишнього Ідеотворця, що „перші будуть послідними", впрягли тих „перших" на довгі віки, у свої позди бистроїздні.

Чи помогло се пізнійшим і теперішним культурним народам з модерними державними керманичами?

Чи навчило їх се, тої відвічної конечности, що кожде безправство буде в слушний час жорстоко пімщене?

Ні!

З віками перенеслись осередки борби Заходу і Сходу, разом з осередками дотичних культур, дальше на північ від колишнього Риму і Єрусалиму.

Історія подій майже дословно повторилась.

Схід і полудневий Схід Европи переживає тепер страшні поновенні часи національного і економічного гнету. А нащадки того „бога-кесаря" що посягав на свободу народів від Сієра-Невада аж по Москву, оперлишись на рафінованно-корисполюбиву Антанту, котра гнобить міліони своїх власних нуждарів-робітників та закріпавлених хліборобів, котра нарочно щиро міліони між дикунами своїх кольоній найтяжших зарвілиє худоби, щоби в той спосіб скорше винищити непредвитних туземців, ті „культурні" нащадки колишнього жорстокого Риму, теперішні рабі підніжки бездушного капіталу, устами Ради Амбасадорів в Парижі сказали 14-го марта 1923 року ноне:

„Odi profanum vulgus..."

і віддали на поталу, їм споріднений, паразітно-шляхоцький Польщі, наємниці чужих інтересів Західні Области Української Держави разом з Галичиною, віддали на жир і жертви крови і поту вісім міліонів українського, два міліони білоруського і пів міліона литовського трудолюбивого народу.

Віддали по півтораргодинним торзі на вічну ганьбу собі, як колись Пилат на ганьбу Римови.

Віддали нам в науку, що лиш власною працею і кровю збудуємо власну державу, ніяк надією на ласку переможців.

Та ідеї нашої, котру ми засвідчили і за котру принесли тільки жертв на жертвенник історичної конечности не всилі знищити ніхто, бо вона жиє в живім народі, що ніяк непозволить глумитися над його визвольними змаганнями.

Раз добром налите серце
В вік не прохолоне.

Тож нехиаймо прапора а вірмо в послідовність конечности, що:

...треба миром
Громадою обух сталить
Та добре вгострить сокиру,
Та й заходиться вже будить.

Предтеча всесвітної революції, кривавої, безпощадної відплати за торги живими народами і наругу над їх визвольними змаганнями вже охрестив новим духом цілий Схід Европи і розіслав своїх проповідників і благовістителів по цілім світі.

Вірмо, що в той самий мент як, рабованим золотом і невинною кровю прикрашені кати, представники „західної культури" кричали над судьбою Українського Народу гріане „перат", в той самий мент родився в якомусь „таборі смерти" новий Український Христос-революціонер, що оперлишь на силу ідеї його східного предтечі поведе всі народи цілого молодого, здорового Сходу на пережитий і спорохнявілий Захід і справить тим короткозорим сатрапам многіший Липск, Ватерльо і Седан.

Вірмо і працюймо невпинно в тім напрямі, готовімся до запеклої, безпощадної борби з ворогом, нахабним визискувачем нашого добра і праці, збудім у грудях наших таку силу,

Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило
І на Україні понеслось,
І на Україні святилось
Те Слово — Божее кадило,
Кадило істини!

А віра наша в побіду і любов до нашого народу і держави мають бути такі щирі і сильні, щоб стали фанатичним примусом до праці і совісного, невідкличного сповнювання хочби найнебезпечнійших обовязків;

праця наша має бути так основна, точна, всесторонна, невпинна і доцільна, щоби заповнила і прилучила до нас всі верстви нашого народу;

зміст нашої праці має бути такий ввнеслий, важкий і скристалізований, який видасть зі себе як неминучу послідовність такі наслідки, що ціла збірна душа нашого народу знайдеся в таким підйомі духа, який невідклично зродить таке величаво-геніяльне єство, під проводом котрого діждемося тої радісної і побідної хвилі, коли як переможці і аристократи духа, схиляючи великий палець правої руки в долину, будемо всилі дати до пізнання нашому негідному ласки і помилування жебручому ворогови і дотеперішній „володючій" галійській черни їх власну тезу:

„Odi profanum vulgus..."

Позефів, 1923 в день народнього протесту Укр. Галицької Армії.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Рада Народних Комісарів видала розпорядження для урегульовання діяльности заграничних підприємств на території Соціялістичних Совітських Федеративних Републик, після котрих тільки маючі уповажнення заграничні фірми, від комісаріяту Заграничного Промислу, будуть могли отворити свої офіси, відділи, настановлювати репрезентантів і т. д. на території федерації? Чи Ви знаєте, що пачка Мюред цигаретків варта тузін пачок других цигареток?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УРЯДОВИЙ ПОГЛЯД НА ІМІГРАЦІЮ

Федеральний Секретар Праці Джемс Дж. Дейвіс відписся 12 квітня довгим листом до Президента Гардінга, у якому висловлює свої погляди на іміграційні закони, та подає провідні думки, які по його розумінню повинні стати основою приписів управильнюючих приїзд чужинців до Злучених Держав.

Головну вагу у тім своїм проєкті кладе він на те, що до Америки повинно допускатися лише таких імігрантів, які своєю присутністю підносять, а принайменше не обнижують іституючого рівня освіти і пересічного здоровля і працездатности. Він твердить, що Америка потребує припливу фізично здорових і умово добре розвинених людей і тому обмеження іміграції повинні відноситися до тих передовсім, хто не буде відповідати встановленим вимогам відносно знання і здоровля.

Для оминення богатьох трудностий а часто дуже прикрих і болючих непорозумінь, які повстають через те, що до віздових пунктів прибувають люди, яких по закону не можна допустити до Злучених Держав, секретар Дейвіс радить, щоб увесь аппарат провірюючий імігрантів перенести до тих країв, та до тих пунктів, звідки імігранти приїздять. Це заощадить богатьом людям труд і кошти непотрібної подорожи, а далі не буде ставити урядників іміграційних урядів у часто важкий конфлікт між законом а людяністю. Іменно часто лучається, що для приїзжих, яких по закону не слід допустити на сушу, поворот до старого краю означає матеріяльну руїну, зломання усіх їхніх надій або якусь родину трагедію. І вирішення таких случаїв у одну або другу сторону є або нарушенням закона держави, або закона милосердія і людяности. Того всего не булоб, колиб імігрант уже на тамтім боці міг певно довідатись, чи його допуститься, чи ні та не вибирався в дорогу на непевне.

В цей спосіб також Америка, по думці Дейвіса діставалаб о много кращий підбір імігрантів, тому що на місци урядники моглиб краще приглянутись і оцінити вартість та моральний уровень тих, які вибиралисьби їхати і після тої оцінки видавалиб дозвіл на приїзд. Далі цей спосіб заощадивби приїзжим чужинцям того немилого враження, яке викликує слідство і урядові короводи на порозі нового краю. Кождий ідучий знавби, що його не завернуть.

Він далі противиться думці, щоб облегчити вїзд до Злучених Держав і допустити як найбільше людей сюди. З факту, що тепер відносно легко найти роботу, та що її незле оплачують не виходить ще, щоб треба Америку заллити безробітними та зменьшити видимо зростаючий порядок і відносний добробут. Навіть з погляду роботодавців краще оплачувати лучше старих досвідних робітних робітників, бо їх праця я два або і більше разів видатнійша, чим продуктивність свіжих, невправлених хоч дешевих працьовників.

Дальше звертає він увагу на закон, який дозволяє морякам прибуваючим з чужими кораблями, виходити на сушу, щоби наймитись на друге судно. Число користаючих з того дозволу виносить у рік около 1,000,000 людий, з чого значний відсоток надуживає цего права на те, щоб вийшовши на сушу, залишитися на стале у Америці, без попередної законом приписаної провірки. Як тому надужиттю запобігти, Девіс не подає, та підчеркує, що це є богато серіозніше питання, чим закони про провірку і обмеження приїзду для 309.556 імігрантів, яку то сумудопускається п. озакону.

Накінець збіраючи усе сказане секретар Дейвіс підчеркує потребу перевести деяку реформу іміграційних законів, з тим одначе, що головну вагу при оцінці, кого маєтьси допустити до Злучених Держав, а кого ні треба класти не на кількість, а на якість імігрантів, це значить допускати лише тих, які можуть причинитися до поступу і розвою Америки, та що до котрих є надія, що вони стануть добрими її горожанами.